

2. Úvod, zaměření studie

Aktuálnost problematiky hospodaření vládního sektoru

Postupující dluhová krize nejen v EU vyvolává v současnosti široké spektrum otázek. Do jaké míry ovlivnilo současné vleklé hospodářské zpomalení příjmy a výdaje veřejných rozpočtů? Které země se vydaly cestou snižování schodků za cenu redukce investic a které omezením výdajů na „provoz“ vládního sektoru? Jak velký prostor dává jednotlivým zemím na zlepšení jejich veřejných financí současná výkonnost ekonomiky a její průmět do trhu práce? Jak se na celkové zadluženosti států Unie podílejí rozpočty jejich územních samospráv? Které země si svůj dluh „přinesly“ již z dřívější doby hospodářského růstu? Jak moc zatěžující jsou položky obsluhy dluhové služby v rozpočtech jednotlivých zemí a jak moc se podílí na současných vykazovaných deficitech? Odpovědi na některé z výše uvedených otázek se pokusí stručně nastínit následující rozbor.

Zaměření studie,¹
Definice vládního sektoru

Je zaměřen na zachycení vývoje významných aspektů hospodaření sektoru vládních institucí v zemích EU¹ (dle datové možnosti doplněných o státy EFTA), a to pomocí standardních výstupů z národního účetnictví. Primárně je analyzováno období od roku 2000, zejména v ročním pohledu. Sektorem vládních institucí rozumíme všechny institucionální jednotky, jejichž hlavní ekonomická funkce spočívá v poskytování netržních služeb a v rozdělování důchodu i národního jmění. Jsou financovány zejména z povinných (přímých i nepřímých) plateb od jiných jednotek. Většinu svých provozních nákladů nekryjí z vlastních tržeb, ale pomocí příspěvků od státu či místní správy. Vládní sektor zahrnuje zejména organizační složky státu, státní fondy, veřejné VŠ a výzkumné instituce (tj. ústřední vládní instituce). Dále sem náleží fondy sociálního zabezpečení (především zdravotní pojišťovny) a také místní vládní instituce (územně samosprávné celky a různé instituce, které jsou jimi přímo řízeny – např. místní příspěvkové organizace, dobrovolná sdružení obcí či regionální rady regionů soudržnosti).

¹ Od 1. července 2013 se stalo v pořadí 28. členem EU Chorvatsko. V době zpracování této analýzy však byly za tuto zemi k dispozici metodicky srovnatelné časové řady z oblasti vládní statistiky jen za období 2009-2012. Proto je postavení Chorvatska ve většině případů pouze stručně komentováno v textu. Pouze v těch částech rozboru, které se speciálně zaměřují na hospodaření vládního sektoru v posledních čtyřech letech, je postavení Chorvatska podrobněji zachyceno i v grafické podobě. Vliv samotného Chorvatska na hodnoty výkonových ukazatelů vládního sektoru celé EU je prakticky zanedbatelný.